

Perheiden seurakunta tuo toivoa ja armoa perheiden arkeen

Minna Tuominen

Lapsi- ja perhetyön kappalainen

Porvoon suomalainen seurakunta

Perheitä on kovin monenlaisia. Kirkko on kaikkia niitä varten, erilaisten elämäntilanteiden ja tarpeiden mukaan.

Leirikeskukseen eteisessä on tungosta. Äiti etsii kadonneita saappaita ja lapsia, kolmevuotias kääntyy takaisin ulko-ovelta: tulikin vielä pissahätä. Isä tutkii toista laukkaa ja katsoo, josko kadonneet saappaat olisi sittenkin laitettu petivaatekassiin. Lastenohjaajat lupaavat, että ulkona tehdään pian jotain mukavaa.

On alkamassa perheleirin erillisohjelma lapsille ja vanhemmille. Vanhemmat pääsevät jakamaan ohjatusti ajatuksiaan siitä, minkälaista on olla vanhempi juuri nyt. Mitä kaikkea he aikuisina kantavat mielessään mukana ja mitä unelmia heillä on? Lapset löytävät ulkoa uusia aarteita ja uusia kokemuksia.

Mutta ensin on puettava lapset asianmukaisesti. Sitten voi hengähtää hetken, juoda kahvin rauhassa ja jutella aikuisten kanssa ilman, että joku keskeyttää lauseen – tai ajatuksen.

Ovet avoinna kaikille

Perhe- ja parisuhdetyö ovat luonteva osa seurakuntien toimintaa, joka on tarkoitettu kaikenlaisille perheille. Silti joitakin perheitä mukaantulo seurakunnan perhetoimintaan arveluttaa.

On surullista, jos kirkon perhetoiminta on profiloitunut vain pikkulapsiperheitä tai niin sanottuja ydinperheitä – äiti, isä ja 2–3 lasta – varten. Mutta moni murrosikäisen vanhempi, lapseton pariskunta, yksinhuoltaja tai sateenkaariperhe miettii, mahtuvatko hekin mukaan. Joissakin perheissä pohditaan, voivatko he tulla seurakunnan järjestämään toimintaan, koska eivät ole varmoja omasta uskostaan, eivät pidä itseään riittävän hyvinä ihmisinä tai eivät kuulu kirkkoon.

Olisi kamala ajatus, jos seurakunnan perhetoiminta olisi vain niille, jotka täyttävät jotkin menestyneen tai normi-ihmisen kriteerit. Tai vahvasti uskovan kriteerit. Jos perhetoiminnassa asetettaisiin tällaisia mittareita, kuka sinne uskaltaisi tulla?

AVOIN PERHETOIMINTA

Monilla paikkakunnilla seurakunta toteuttaa yhdessä neuvolan ja muiden toimijoiden kanssa **perhevalmennusta**. Seurakuntien vastuulla on usein vanhemmuudesta ja parisuhdetaidoista kertominen. Parisuhteen palikat ja vanhemmuuden palikat ovat hyvä työväline perhevalmennuksiin. Ne havainnollistavat, mistä kaikista osa-alueista ihmissuhteissa on kysymys.

Perhevalmennusten moniammatillinen yhteistyö, jossa seurakunnan työntekijä on yksi toimija muiden toimijoiden rinnalla, on jo arkipäivää monilla paikkakunnilla. Tämän jatkoksi on syntynyt muutamalla paikkakunnalla kokeilussa oleva **perhepolkuhanke**. Siinä tarjotaan vanhemmuuden ja parisuhteen tukea vertaisryhmissä 6 kuukauden ja 2-vuotiaiden lasten vanhemmille. Ryhmät kokoontuvat neuvolan yhteydessä ja perhekeskusten koordinoimina,

mutta ryhmien ohjaajina on myös seurakuntien työntekijöitä, kuten pappeja ja varhaiskasvatuksen ohjaajia.

Silloin kun kokoonnutaan niin sanotuilla vierailu latioilla, on tärkeää, että seurakunnan työntekijä toteuttaa ohjauksensa niin, että muiden uskontojen edustajat ja uskonnottomat voivat niihin osallistua ja tuntevat ne omikseen. Mikäli perhevalmennuksissa tai perhepolkuryhmissä puhutaan kastetoimituksista, olisi varmistettava, että myös nimiäisten ja muiden uskontojen nimenantoon liittyvät rituaalit esitellään ja niistä voidaan keskustella. Moniammatilliset perhevalmennukset ja perhepolkuhanke tuottavat usein myös muuta yhteistyötä paikkakunnan muiden toimijoiden kanssa. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) asetti yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi kaikkien lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palveluiden sovittamisen yhteen ”lapsi- ja perhelähtöiseksi integroiduksi palvelujen kokonaisuudeksi”.

Alueellisia verkostokokouksia perhekeskusten yhteydessä järjestetään monilla paikkakunnilla noin kaksi kertaa vuodessa. Tavoitteena on jakaa koteihin yhteinen esite, jossa maksuttomia tai lähes maksuttomia palveluja tarjoavat tahot (kunta, seurakunta ja järjestöt) kertovat yhdessä viikkotoiminnastaan. Näin myös vältetään se, etteivät eri toimijat järjestä perhekahviloita ja perhekerhoja samaan aikaan. Lisäksi toimintaa mainostetaan kaikkien yhteistyötahojen nettisivuilla. Yhteistyötä tehdään myös siten, että seurakunta tarjoaa kokoontumiselle tilan ja kunta vaikkapa työresurssin.

Perhekerhot ovat seurakuntien avoimia ja maksuttomia kerhoja, joihin vanhemmat ja lapset voivat tulla tapaamaan muita vanhempia, keskustella, askarrella ja viettää aikaa yhdessä. Joissakin perhekerhoissa on erikseen ohjattua keskustelua vanhemmille, ja lapsista pidetään samaan aikaan huolta toisessa tilassa. Näissä keskusteluissa käsitellään muun muassa vanhemmuuteen liittyviä iloja ja haasteita sekä etsitään yhdessä voimavaroja. Tällöin vanhemmat myös usein tutustuvat toisiinsa syvällisemmin kuin vapaassa keskustelussa. Kaikissa perhekerhoissa on yleensä pieni välipala sekä seurakunnan työntekijän pitämä alku- tai loppuhartaus.

Perhekerhot tukevat vanhempien vanhemmuutta, tukevat perheen kristillistä kasvatusta sekä auttavat lapsia ja vanhempia tutustumaan alueen muihin lapsiin ja vanhempiin.

Perheleirit ovat monille jatkoa perhekerhoille. Erona kerhoihin on kuitenkin se, että leireille osallistuu myös jo kouluikäisiä lapsia. Usein mukana on myös isovanhempia, kummeja ja vaikkapa yksineläviä. Ja mikäli heitä ei vielä ole perheleireillä näkynyt, asiaan on tärkeä saada muutos.

Perheleireillä ollaan yhdessä yön yli. Siellä tulee hyvin näkyväksi se, miten erilaisia ihmisiä Jumalan perheväkeen kuuluu.

Perheleireillä on monenmoista mukavaa toimintaa, joka yhdistää perhettä ja tukee yhteisiä onnellisia hetkiä. Siellä voidaan askarrella, pelata, leikkiä, sauna ja syödä yhdessä. Usein jokin ohjelmanumero on erikseen aikuisille ja lapsille.

Hengellisyys on luonteva osa perheleirin ohjelmaa, ja yleensä leirillä vietetään yhdessä toteutettua messua.

LUOTTAMUKSELLISET PERHERYHMÄT

Seurakuntien vahvuutta ovat erilaiset **vanhemmuuden ja parisuhteen vertaisryhmät**, joita on järjestetty jo 40 vuoden ajan. Monet seurakunnat tekevät hyvää yhteistyötä Parisuhdekeskus Kataja ry:n kanssa. Katajan kouluttamia parisuhdekurssien vertaisohjaajia on satoja.

Vertaisohjaajuudessa on viisautta ja voimaa. Aidosti vertaiset ja samassa elämäntilanteessa olevat ohjaajat eivät asetu kurssilaisten yläpuolelle. He kertovat omista kokemuksistaan ja myöntävät sen, että jokaisella on vielä paljon opittavaa. Tällainen ohjaustapa vapauttaa osallistujia kertomaan omista kasvun mahdollisuuksistaan. Asioiden jakaminen yleensä helpottaa; opimme toistemme elämän kautta.

Ajatustenvaihto ryhmissä on luottamuksellista ja usein vilkasta. Ruuhkavuosia eläviä perheitä tukee se, jos parisuhdekurseille saa ottaa mukaan myös lapsia ja heille on järjestetty lastenhoito aikuisten ohjelman ajaksi.

Kursseilla on usein hauskaa, jopa hulvatonta. On hienoa saada todistaa sitä, kuinka parit voivat kehittyä keskinäisessä ymmärtämisessä ja rakastua toisiinsa uudestaan. ”Siinä saa olla eräänlaisena kättilönä”, kuvaa eräs vertaisryhmän ohjaaja.

Joissakin seurakunnissa perhetyön tukena on vapaaehtoisista koostuva parisuhdetoiminnan ideointi- ja toteutusryhmä. Näitä ryhmiä toimii erityisesti niissä seurakunnissa, joissa toimii säännöllisesti parisuhderyhmiä ja on useita koulutettuja parisuhdetoiminnan vertaisohjaajapareja.

Seurakunnat ovat luonteva kokoontumispaikka myös spesifeille ryhmille. Yhden vanhemman perheille on pidetty muutaman vuoden aikana **LapsiArkki-ryhmiä**. Toiminnan tavoitteena on tukea vanhemman jaksamista: kun vanhempi voi hyvin, koko perhe voi hyvin. LapsiArkki-toiminnan alla on sekä lastenhoitoa mahdollistavia lapsiparkkeja sekä vanhemmille järjestettyjä ohjattuja vertaisuuteen perustuvia keskusteluryhmiä siten, että lastenhoito on mahdollista.

NNKY-liiton lanseeraama murrosikäisten äitien vertaistukiryhmän nimi on hieman humoristisestikin **Kamat äidit**. Ryhmää ohjaavat useimmiten seurakunnan työntekijä ja koulutettu kokemusasiantuntija eli murrosikäisen äiti. Ryhmäläiset kokoontuvat 8–10 kertaa ja tukevat toisiaan murrosiän tuomissa elämäntilanteissa.

JOKAVUOTINEN TOIMINTA

Seurakunnan vuotuisen toimintaan sopii hyvin **vihkimusiikki-ilta**, jonka kanttorit ja papit toteuttavat yhdessä. Sen yhteydessä on monissa seurakunnissa myös parisuhteen sisältökysymyksiin liittyvää ohjelmaa. Toteuttamiseen voi hyvin ottaa mukaan vapaaehtoisia tai seurakunnan perheneuvonnan työntekijöitä. Pappi voi esitellä, mitä kaikkea vihkikeskustelussa käydään yhdessä läpi ja miksi jokaisen parin on hyvä miettiä sekä sitä, minkälaisesta perheestä tulee, että tulevaisuuden unelmia ja yhteisiä arvoja. Perheen sunnuntaina voidaan pitää **parisuhdeteemainen messu**, jossa toteuttajina on vapaaehtoisia.

Seurakunnan perhetoiminnassa kohdataan ihmisiä kaikissa elämäntilanteissa. Yhdessä iloitaan iloissa ja surraan suruissa, ollaan myötätuntoisia ja rukoillaan Jumalalta voimia, viisautta ja kestävyttä.

Perheen kriisejä ovat esimerkiksi jonkun perheenjäsenen sairastuminen, työttömyys, erimielisyydet isovanhempien tai lasten kanssa, parisuhderistiriidat, avio- tai avoero. Yleisissä kriisitilanteissa seurakunnassa tarjotaan sielunhoitoa, parisuhdekriiseissä ohjataan seurakuntien ylläpitämään perheneuvontaan. Kriisien keskellä on tärkeää jakaa huolensa jonkun luotettavan ihmisen kanssa. Usein ammattiapu auttaa. Perheneuvonta tarjoaa kommunikaatiovaikeuksissa ammattitaitoista ja maksutonta pari- ja perheterapiaa.

SEURAKUNNAN PERHETOIMINNAN AMMATILLISET PERIAATTEET

Monissa seurakunnissa perhetoiminta mielletään suurelta osin kuuluvaksi varhaiskasvatukseen. Sen toimintamuodot tarjoavatkin luontevia mahdollisuuksia erityisesti pikkulapsiperheiden kohtaamiselle ja pienten lasten vanhemmuuden tukemiselle. Kirkon varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti keskeistä varhaiskasvatuksessa on kasvatuskumppanuus. Lapsi on osallinen -asiakirjassa tätä kuvataan perheen ja seurakunnan väliseksi vuorovaikutukseksi, läsnäoloksi ja rinnakkaiseloksi. Myös seurakunnan varhaiskasvatuksessa työskentelevien ammattilaisten koulutukset antavat valmiuksia perheiden kohtaamiseen, yhteisölähtöiseen työskentelyyn sekä perhetyön moniammatillisten verkostojen rakentamiseen (Lapsi ja perhetyön perustutkinto; Diak opetussuunnitelma 2015).

Samalla kun seurakuntien perhetyön ja varhaiskasvatuksen toimintakentät sisältävät paljon yhteisiä lähtökohtia ja sisältöjä, tulee kumpaakin niistä tarkastella myös laajemmin erikseen. Kirkon varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu myös yhteistyö kunnallisen varhaiskasvatuksen kanssa sekä erityisesti päivähoiton piirissä toteutuvan uskontokasvatuksen tukeminen. Tosin tässäkin toimissa haetaan yhteyttä myös lasten vanhempiin.

Monikulttuuristumisen myötä päivähoiton uskontokasvatuksen toteuttaminen edellyttää uudenlaista ajattelua ja haastaa seurakuntien varhaiskasvattajia päivähoiton uskontokasvatuksen mentorioijiksi: Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajalta edellytetään kristillisen kasvatuksen asiantuntijuutta tilanteessa, jossa sen toteuttaminen on entistä vahvemmin nimenomaan kirkon ja seurakuntien vastuulla. Samalla kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan tulee kuitenkin olla myös yhteiskunnallisen uskontokasvatuksen asiantuntija ja kehittäjä tilanteessa, jossa päiväkotien lapsiryhmät ovat yhä moninaisempia ja monikulttuurisempia.

Muutoksessa eläminen, erilaisilla rajapinnoilla työskentely sekä lasten ja perheiden erilaisten tilanteiden kohtaaminen edellyttävät ammattilaiselta tietoa eri uskonnoista ja kulttuureista, joustavuutta, reflektiivisyyttä ja eettisesti sensitiivistä työtettä.

Tavoitteena seurakunnassa on, että perheet voisivat kokea yhteyttä toisiinsa ja Jumalaan. On tärkeää pitää aktiivisesti pitäisivät esillä sitä, että kaikki ovat tervetulleita mukaan perheiden kokoavaan toimintaan. Seurakunta on olemukseltaan yhteisö ja kirkko tuomassa toivoa ja armoa perheiden arkeen ja eri elämäntilanteisiin.

Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista; sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa Jeesuksessa (Gal. 3:28).

LÄHTEET:

Wenell, O. (2015). Verkostoilla on väliä. Kuvaus lapsiperheiden asiantuntijoiden verkostosta Espoon keskuksen alueella. Opinnäytetyö, Diakonia- ammattikorkeakoulu

Lapsi on osallinen -asiakirja (2008). Kirkkohallitus. https://nuorikirkko.fi/wp-content/uploads/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf

www.lapsiarkki.fi

www.kamalataidit.fi

<https://perhepolku.fi/>